

N TEGEN OVERSCHOT

zullen, zo heeft de gang van zaken rond de superheffing in Italië laten zien, ongetwijfeld worden benut.

Om die reden heeft een aantal agrarische hoogleraren het idee geopperd om inkomstensteun en prijssteun te vervangen door een hectaretoeslag: een vast bedrag per hectare, ongeacht de bestemming van de grond. Met gelijktijdige afschaffing van alle andere subsidies, quotaregelingen en wat dies meer zij. Op die manier raken we van de overschotten af, terwijl de boeren toch nog een redelijk inkomen kunnen verdienen.

We spraken erover met professor J. de Veer, voormalig directeur van het Landbouw-Economisch Instituut en bedenker van de hectaretoeslag. En met professor R. Rabbinge, hoogleraar en lid van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, die zo zijn twijfels heeft over toeslagen; of ze nu geboden worden over het inkomen of over de grond.

Joost van Kasteren

Prof. R. Rabbinge: Marktontwrichting tegengaan is betere oplossing

Als grond een agrarische bestemming heeft, zal de eigenaar zijn inkomen uit de markt moeten halen. Een toeslag, of die nu wordt gegeven op inkomen of grond, is economisch niet verantwoord", meent prof. R. Rabbinge. "In plaats van toeslagen kun je beter de huidige marktontwrichting tegengaan."

Toch valt er volgens hem wel iets te zeggen voor een toeslag. "Maar dan tijdelijk en alleen voor grond die een agrarische of een andere, duidelijk omschreven, maatschappelijke bestemming heeft. Het kan niet zo zijn dat iemand die een paar hectaren heeft en daar niets mee doet, zomaar geld krijgt. Niet uit calvinisme, maar omdat dat economisch niet te rechtvaardigen is."

Koppelen aan bestemming

Volgens Rabbinge is het idee van een hectaretoeslag weliswaar een hele verbetering vergeleken met het mengsel van prijssteun en inkomstensteun van MacSharry, maar klopt de achterliggende redenering niet. "De hectaretoeslag is gebaseerd op het idee, dat het bezit van grond

een aantal vaste kosten meebrengt. De hectaretoeslag zou dan een tegemoetkoming in die vaste kosten zijn, zoals we ook vastrecht kennen bij de elektriciteitsrekening."

"Die gedachte geldt slechts tot op zekere hoogte, namelijk alleen voor grond die een bestemming heeft. Grond die geen bestemming heeft, kost niets. De kosten hangen dus niet samen met de grond, maar met de bestemming. Ik ben er dan ook niet voor om een toeslag per hectare te geven onafhankelijk van de bestemming. Dat is net zoals vastrecht betalen voor een centrale die geen elektriciteit levert of voor een telefoonnet dat niet functioneert. Ik vind dat boeren hun inkomen uit de markt moeten halen."

Verkwisting tegengaan

Rabbinge erkent dat boeren, met name de grondgebonden boeren, problemen hebben om een inkomen uit de markt te halen. Volgens hem is de oorzaak daarvan niet de prijs van de grond, maar de al decennia durende ontwrichting van de

markt.

"De markt wordt niet alleen ontwricht door prijsgaranties. Ook de overmatige inzet van meststoffen en bestrijdingsmiddelen wordt niet gestraft. In de landbouw gaat het principe niet op dat de vervuiler betaalt. Die ontwrichting zou je moeten bestrijden; ten eerste door een meer marktgericht beleid en ten tweede door de overinzet van meststoffen en bestrijdingsmiddelen terug te dringen via heffingen. Door de huidige verkwisting tegen te gaan, sla je twee vliegen in een klap; minder vervuiling en minder kosten. Op die manier kun je ook komen tot een meer duurzame landbouw."

Beheer vergoeden, niet de hectare

Om een goed inkomen te realiseren zullen, aldus Rabbinge, bedrijven groter moeten worden. Andere bedrijven zullen over moeten stappen op teelten, die meer opleveren per hectare, zoals groenten. Ook zal een groot deel van de grond in de EG aan de landbouw onttrokken moeten worden. Braakleggen is

daarbij niet de meest geëigende oplossing. Beter lijkt het om die grond te bestemmen tot natuurgebied voor non-food productie, zoals energie of grondstoffen, of om er bomen op te zetten. Maar daar moet ook geld bij.

Rabbinge: "Als de samenleving vindt dat een bepaald gebied natuurgebied moet worden, dan zal ze daarvoor een vergoeding moeten geven. Maar ook hierbij gaat het om een vergoeding voor het beheer van de grond, niet om een vergoeding omdat er nu eenmaal zoveel hectaren liggen. Overigens zouden de boerenorganisaties er op aan moeten dringen, dat de organisaties voor natuurbescherming voldoende geld krijgen van de regering. Alleen dan kunnen de natuurbeschermers een behoorlijke prijs betalen voor de grond die ze aan willen kopen. Dat is meer in het belang van de boeren, die moeten verkopen, dan de aankoop bestrijden." ●

FOTO'S: STOKVIS

TOESLAG LANDBOUW

Tot vorig jaar kregen de boeren subsidie in de vorm van prijssteun voor een aantal grondgebonden producten (graan, bieten, kaas, wijn, olijfolie etc). Grofweg kwam dat erop neer dat de EG, de belastingbetaler dus, het verschil bijpaste tussen de marktprijs en de prijs waarbij de boeren nog een redelijk inkomen konden verdienen. Met de invoering van de voorstellen van landbouwcommissaris MacSharry wordt de prijssteun dit jaar gedeeltelijk vervangen door inkomenssteun. Daarnaast worden de overschotten bestreden door grond braak te leggen.

De agrarische 'denktank' van Nederland heeft forse kritiek op de voorstellen van MacSharry. Ze zullen, zo meent men, leiden tot verhoging van de landbouwuittgaven. Dus wat de consument enerzijds aan voordeel heeft door de lagere prijzen, wordt hem met de andere hand, via belastingverhoging, weer ontnomen. Bovendien twijfelt men aan de uitvoerbaarheid van de voorstellen. De mogelijkheden tot 'sjoemelen' zijn legio en

Prof. J. de Veer: Hectaretoeslag bevordert duurzame landbouw

"Een toeslag per hectare draagt niet alleen bij aan een vermindering van de landbouwoverschotten. Daarnaast biedt het meer mogelijkheden om te komen tot een duurzame landbouw en gemakkelijk het de omschakeling naar andere bestemmingen, zoals natuurbeheer." Aldus prof. J. de Veer, die twee jaar geleden het idee van de hectaretoeslag nieuw leven inblies.

Grondgebonden landbouw

"Als het gaat om de beperking van de landbouwoverschotten kun je kiezen voor produktiebeperking met allerlei vormen van quotering. Een voorbeeld daarvan is de superheffing. Je kunt ook kiezen voor de marktbenadering, maar dan moet je wel de gevolgen die dat heeft voor het inkomen van de boer compenseren."

Compensatie is volgens De Veer vooral nodig in de grondgebonden landbouw, de akkerbouw en de rundveehouderij. "Je kunt de boeren wel vragen om om te schakelen, maar daar gaan vele jaren overheen. Een

abrupte overgang naar de marktbenadering leidt tot problemen, omdat de grondprijs hoog is en andere bestemmingen niet een, twee, drie gevonden zijn."

"Als de grondprijzen onder druk komen, zet je de continuïteit van de landbouw onder druk. Daarmee loop je de kans op een enorme en langdurige crisis, die niet alleen voelbaar zal zijn op het platteland, maar in de hele samenleving."

Nauwelijks fraudegevoelig

De hectare-toeslag is volgens De Veer een vorm van compensatie die, anders dan quoteringsregelingen, prijssteun en/of inkomenssteunen à la MacSharry, niet of nauwelijks fraudegevoelig is. Immers, het eigendom, c.q. de verpachting van de grond ligt administratief vast.

De hectaretoeslag heeft ook een economische rechtvaardiging. De Veer: "Als de varkensprijzen omlaag gaan, verdwijnt er een aantal varkensschuren. Dat is logisch; dat zijn nu eenmaal de wetten van de markt.

Als de graanprijzen omlaag gaan, verdwijnt de grond echter niet. Die blijft liggen en die moet worden beheerd om verloederings- en verwoestijning te voorkomen. Landbouw, zeker een duurzame landbouw, is vaak de beste manier om het landschap te behouden. De hectare-toeslag kun je dus zien als een vergoeding voor de vaste kosten die de boer maakt."

Plicht tegenover recht

Een toeslag per hectare vergemakkelijkt aldus De Veer ook de mogelijkheid om de bestemming van de grond te wijzigen. "Weliswaar zal het duurder worden om grond aan te kopen, maar eenmaal aangekocht is de exploitatie goedkoper. Immers, ook de nieuwe eigenaar, ook als het Natuurmonumenten is, heeft recht op de toeslag."

Afgezien van een vergroting van het areaal natuurgebied, zou De Veer de hectaretoeslag ook willen gebruiken om een meer duurzame landbouw van de grond te krijgen. "Tegenover de hectaretoeslag mag best de verplichting staan om op een mi-

lieuvriendelijker wijze te boeren. In mijn ogen kun je pas dan aanspraak maken op de toeslag, als je ook voldoet aan de voorwaarden voor een duurzame landbouw."

Wat de hoogte van de toeslag betreft, denkt De Veer voor Nederland aan circa 900 gulden per hectare. In andere delen van de EG zal de toeslag lager uitvallen, omdat deze wordt berekend op basis van de gemiddelde opbrengst.

De Veer: "Zowel de boer als de consument gaan er op vooruit; de boer omdat hij meer zekerheid heeft over zijn inkomen, de consument omdat de prijzen lager zullen worden. Alleen de belastingbetaler zal er wat op achteruit gaan."

De totale kosten van een hectaretoeslag zijn niet of nauwelijks hoger dan de huidige uitgaven voor het landbouwbeleid. De Veer: "Je bereikt alleen veel meer met een hectaretoeslag. Niet alleen minder overschotten, maar ook een schonere landbouw en behoud van het landschap." ●